

– velký dopad na domácí politiku. Zdanění tehdy nebylo předmětem politického sporu a byl to právě republikánský prezident Dwight Eisenhower, kdo schválil impozantní, federální vládou řízený projekt mezistátního dálničního systému. Přes všechny úlitby hospodářské soutěži a svobodnému trhu bylo americké hospodářství té doby do značné míry závislé na ochraně před zahraniční konkurencí, jakož i na standardizaci, regulaci, subvencích, cenové regulaci a vládních zárukách.

Nerovnosti, které s sebou kapitalismus přirozeně přináší, byly zmírněny důvěrou v existující i budoucí prosperitu. V polovině šedesátých let prosadil Lyndon Johnson řadu přelomových společenských a kulturních změn. Podařilo se mu to zčásti díky přežívajícímu konsensu v otázce podpory investic na způsob Nového údělu, rozsáhlých všeobecně dostupných programů a vládních iniciativ. Je příznačné, že tím, co zemi rozdělilo, nebyla sociální politika, ale zákony o občanských právech a rasové segregaci.

Léta 1945–1975 jsou často považována za svého druhu zázrak, z něhož se zrodil „americký způsob života“. Dvě generace Američanů – lidé, kteří prošli druhou světovou válkou, a jejich děti, které si později užívaly šedesátá léta – zažily takovou míru jistoty v oblasti zaměstnání a sociálního vzestupu, jaká byla do té doby nevídaná (a od té doby neopakovaná). Německý Wirtschaftswunder (hospodářský zázrak) během jediné generace pozdvihl zemi ze zničující a ponižující porážky v nejbohatší stát Evropy. Ve Francii toto období vešlo ve známost (bez jakékoliv ironie) jako „Les Trente Glorieuses“.¹⁵ V Anglii na vrcholu „věku blahobytu“ ujišťoval konzervativní premiér Harold Macmillan své spoluobčany, že „se ještě nikdy neměli tak dobře“. Měl pravdu.

V některých zemích (nejznámějším příkladem je Skandinávie) byl poválečný sociální stát dílem sociálních demokratů. Jinde, například ve Velké Británii, představoval „stát sociální-

ho zabezpečení“ v podstatě jen řadu pragmatických programů zaměřených na zlepšování postavení sociálně znevýhodněných skupin a zmírňování extrémních rozdílů mezi bohatými a chudými. Společným úspěchem všech poválečných sociálních států bylo pozoruhodné snížení míry nerovnosti. Pokud budete porovnávat rozdíly v příjmech i majetku, zjistíte, že ve všech zemích kontinentální Evropy, jakož i ve Velké Británii a ve Spojených státech, došlo v poválečném období k zásadnímu zmenšení propasti mezi různými sociálními vrstvami.

Větší rovnost přinesla další pozitivní dopady. V průběhu času opadl strach z návratu extremistické politiky – politiky zoufalství, závisti, nejistoty. „Západ“ vstoupil do idylické éry prosperity a jistoty. Možná to byla jen bublina, ale byla to útěšná bublina. Většině lidí se vedlo mnohem lépe než kdykoli předtím v minulosti a zároveň měli dobré důvody hledět do budoucnosti s optimismem.

Kromě toho sociální demokracie a sociální stát v poválečném období připoutaly střední třídu k liberálním institucím. Vzhledem k tomu, že nástup fašismu byl vyvolán strachem a nespokojeností střední třídy, byla tato okolnost dost zásadní záležitostí. Připoutat znovu střední třídu k demokratickému státu byl zdaleka nejdůležitější úkol, před nímž stáli pováleční politici. A rozhodně nešlo o snadný úkol.

Ve většině případů se to podařilo díky kouzlu „univerzalizmu“. Místo sociální pomoci poskytované pouze občanům s nižšími příjmy, což by mohlo vést ke stížnostem dobře placených odborníků ve svobodných povoláních či prosperujících obchodníků na to, že musí platit daně na sociální služby, z nichž sami nemají velký užitek, byly vzdělaným příslušníkům středních vrstev poskytnuty stejné výhody a veřejné služby jako dělnické třídě a chudině: bezplatné vzdělání, levné či bezplatné zdravotnictví, veřejné důchody a pojištění pro případ nezaměstnanosti. Díky tomu, že tolik nezbytných výdajů